

ELHUNYT TAGTÁRSÁK, BIOFIZIKUSOK

Sajnálattal jelentjük, hogy az 1989. évi Értesítő megjelenése óta eltelt években a Társaság alapító tagjai, tagjai és a körünkben tevékenykedett kollégák közül elhunytak:

Tamás Gyula (1908–1989), a SOTE Biofizikai Intézet ny. docense, alapító tag;
Órkényi János (1911–1990), a POTE Biofizikai Intézetének mérnöke, alapító tag;
Tóth Lajos (1902–1990)*, a DOTE Orvosi Fizikai Intézetének ny. igazgatója, alapító tag;
Romhányi György (1905–1991)*, akadémikus, a POTE ny. egyetemi tanára, alapító tag;
Szentágothai János (1912–1994)*, akadémikus, a SOTE ny. egyetemi tanára, alapító tag;
Bozóky László (1911–1995)*, akadémikus ny. egyetemi tanár*

(Orsz. Onkológiai I.), volt szekcióelnök és elnökségi tag, alapító tag;

Faludi György (1940–1995), a Veszprémi Egyetem Radiokémia Tanszékének adjunktusa;*

Nagy János (1921–1995), a DATE egyetemi tanára, szekcióelnök;*

Toperczer Johanna (†1995), ny. tudományos munkatárs (Orsz. Onkológiai I.), alapító tag;

Joó Ferenc (1938–1996), a SZOTE c. egyet. tanára,

a MTA SZBK Biofizikai I. tud. tanácsadója;

Kállay Miklós (1938–1996), ny. tud. munkatárs (POTE MTA Biofizikai Kutatócsoport);

Niedetzky Antal (1933–1996), a POTE egyetemi tanára, főtitkárhelyettes, alapító tag;*

Straub F. Brúnó (1914–1996), akadémikus, a SOTE ny. egyetemi tanára, alapító tag;

(Nekrológ megjelent a Biokémia XX. 1. és 2. füzetében – 1996)

Újhelyi Sándor (†1996), a SOTE Biofizikai Intézetének 94 éves ny. docense;

(Emlékezés megjelent az Orvostudomány 1996/10. számában.)

Predmerszky Tibor (1919–1997), ny. főig. főorvos h. (OSSKI), szekcióelnök, alapító tagja;*

Szalay László (1920–1997), a JATE ny. egyetemi tanára, korábban az elnökség tagja.*

A magyar biofizika külföldi barátai, támogatói közül gyászoljuk:

Giulio Milazzo (†1993) professzort, a Római Egyetem ny. tanárát és*

Lev Petrovics Kajusin (1922–1995) professzort, a puscsinói Biológiai-Fizikai Int.*

korábbi igazgatóhelyettesét;

Bernard Pullmann (1919–1996) párizsi professzort, a kvantumbiológia megteremtőjét,*

az IUPAB volt elnökét;

Sir John Cowdery Kendrew (1917–1997) Nobel-díjas molekulárbiológust,*

az ICSU és az IUPAB volt vezetőjét.

* Emlékező sorok a következő oldalakon.

TAMÁS GYULA

(1908–1989)

Dr. Tamás Gyula (sz.: 1908. 05. 10.), a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Biofizikai Intézetének nyugalmazott egyetemi docense, a Biofizikai Társaság alapító tagja életének 82. évében 1989. december 22-én elhunyt.

1932-ben szerzett matematika-fizika szakos tanári oklevelet a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen. Diplomája megszerzése után előbb Budapesten, azután Dombóváron, majd ismét Budapesten tanított középiskolában. Évekig szakfelügyelőként dolgozott, tankönyveket írt.

A Trefort utcai gimnáziumból került 1950-ben a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Orvosi Fizikai Intézetébe, ahol a Gyógyszerésztudományi Karon a „Fizika” megbízott előadója lett (1950–1974). Nagyszerű pedagógus volt. Hallgatói és tanítványai emlékezetében élnek rendkívül igényesen kiművelt, logikusan felépített előadásai. Szívesen és eredményesen foglalkozott Tudományos Diákköri hallgatókkal, demonstrátorokkal, minden segítséget megadott munkájukhoz. Számos, azóta vezető kutatóvá, oktatóvá érett munkatársa emlékezik szeretettel a Tamás Tanár Úr mellett eltöltött évekre. Hitt a tudás erejében, a kutatás szépségében, hitét sikerült munkatársainak is átadni.

Kitűnő kísérletező volt. Számos közleménye jelent meg, amely az ultrahang biológiai hatásának értelmezéséhez szolgált értékes információkat. Vizsgálta az ultrahang diffúzió növelő hatását modell-rendszereken és különböző biológiai objektumokon. Az ultrahang izom ²⁴Na-cseréjére, valamint energiatermelő folyamataira gyakorolt hatását részletesen tanulmányozta. Eljárást dolgozott ki makromolekulák diffúziós állandójának meghatározására. Jelentős szerepe volt a membránműködést befolyásoló antibiotikumok hatásmechanizmusának molekuláris szintű vizsgálatában: baktériumok antibiotikum felvételének, permeabilitást növelő hatásának tanulmányozásában.

Számos hazai és nemzetközi biofizikai kongresszuson vett részt. Érdeklődését a kutatás és oktatás iránt nyugdíjas korában is megtartotta. Rendszeresen bejárt a Biofizikai Intézetbe, olvasta az angol és német szakfolyóiratokat, felhívta munkatársai figyelmét egy-egy érdekes, új eredményre.

Emlékét nemcsak munkatársai, hanem sok száz tanítványa őrzi szerte az országban, akik tisztelték és szerették Őt.

SZŐGYI MÁRIA

TÓTH LAJOS

(1902–1990)

Életének 89. évében Budapesten elhunyt Tóth Lajos ny. egyetemi tanár, a DOTE Orvosi Fizikai Intézetének megszervezője, s 1968-ig – nyugdíjbavonulásáig – igazgatója. Alapító tagja volt Társaságunknak, s 1972-ig tagja a MBFT Elnökségének is.

Hajdúszoboszlón született, egyetemi tanulmányait – mint Eötvös kollégiumi hallgató – Budapesten végezte. 1925-ben szerzett matematika-fizika szakos tanári diplomát, 1926-ban avatták bölcsészdoktorrá. 1935-ig a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Fizikai Intézetében dolgozott Gyulai Zoltán professzor mellett s itt lett adjunktusként magántanár 1932-ben quantum és elektronelmélet tárgykörben. Ezt követően gimnáziumi tanár volt Debrecenben. A DOTE-re 1950-ben került, az akkor szerveződő Orvosi Fizikai Intézet élére mint mb. igazgató, s itt kapott 1953-ban tanszékvezető egyetemi tanári kinevezést 1953-ban.

Az Intézetben abban az időben ultrahang kísérletek és audiometriás mérések folytak. Szakmai munkásságát mintegy 60 tudományos dolgozat dokumentálja. Megteremtette az oktatáshoz szükséges alapvető kísérleti eszközöket, s szakdidaktikai és módszertani kérdésekkel is foglalkozott. Oktatói munkája során arra törekedett, hogy sok kísérlettel, bemutatással színessé tegye az elméleti előadásokat és rögzítse hallgatóiban az orvosi fizika nélkülözhetetlen alapismereteit.

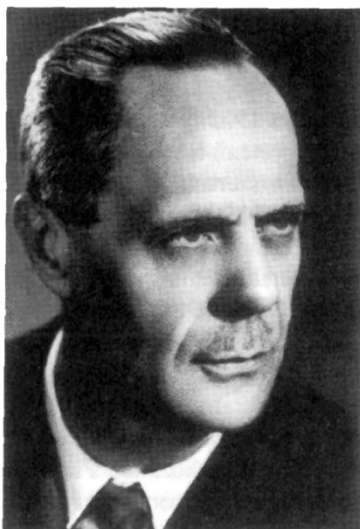
Biofizikai társasági tagsága mellett választmányi tagja volt az Eötvös Lóránd Fizikai Társaságnak is. Nyugdíjba vonulása után 1980-ig szaktanácsadóként működött az egyetemen. A DOTE Pro Universitate éremmel tüntette ki, a Kossuth Lajos Tudományegyetem vas oklevelet adományozott számára.

Életének utolsó szakaszát Budapesten töltötte, ahol lánya, dr. Tóth Ildikó él. Itt hunyt el 1990 novemberében.

KUTAS LÁSZLÓ

ROMHÁNYI GYÖRGY

(1905–1991)

A Fejér megyei Száron született, 1905. szeptember 15-én, egyszerű polgári családból. A család 5 gyermeke közül hárman is az orvosi pályát választották.

A székesfehérvári Ciszterci Rendi Szt. István főgimnáziumban teljesített középiskolai tanulmányok és érettségi után a Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultására iratkozott be, bár a Műszaki Egyetem is vonzotta. Diplomáját 1929-ben nyerte el, a pályaválasztás kérdése azonban már egy évvel korábban eldőlt. Későbbi intézeti főnöke, Balogh Ernő professzor szuggesztív kórbonctani előadásai és demonstrációi hatására már szigorló orvosként belépett a Pázmány Péter Tudományegyetem II. sz. Kórbonctani Intézetébe, ahol 16 évet töltött. A ranglétrán az intézeti tanári pozícióig emelkedett; 1939-ben magántanárrá habilitálták. Ebben az intézetben bontakozott ki szakmai és kutatói egyénisége, amelyet Szombathelyen kórházi főorvosként (1946–1951), tovább színesített, hogy azután Pécsen egyetemi tanszékvezető tanárként teljesítse ki végleg. Tulajdonképpen mindent elmond róla a Pécsi Tudományegyetem tanári karának jellemzése, amellyel 1949-ben az Entz Béla nyugdíjazása miatt megürült katedrára történő egyhangú meghívását indokolták: „Nem csak a fiatalabb magyar kórboncnok nemzedék, de az egész magyar orvostudományi kutató generáció kiemelkedő tehetségű tagja. Elmélyedő igazi alkotóelme, kinek újabb vizsgálatai szinte valamennyien egy-egy forradalmi lépést képeznek a morfológiai kutatás területén. Biofizikai és biokémiai elgondolásokra épített kutatásai sok tekintetben egészen új utakat és perspektívákat nyújtanak a patológiai kutatásokban. Romhányi mindezek mellett kiváló gyakorlati kórboncnok, elsőrendű diagnosztus, jó előadó és kitűnő, hallgatóival szeretettel foglalkozó tanár”.

Pécsi működése beszédes igazolása volt előbbieknek. A klasszikus pathomorphológiai gyökerekből táplálkozó modern klinikai-patológiai szemlélet és gyakorlat jelentette munkásságának gerincét, amelyet művészien ötvözött társtudományokkal. Budapesti éve-

iben pl. maga konstruálta szellemes áramlástani kísérletekkel tisztázta a szív fejlődésének folyamatát. Ugyanebben az időben ismerte fel a polarizációs mikroszkópia jelentőségét a szubmikroszkópos kutatásban, amelyhez azután élete végéig hű maradt és igen gyümölcsözően alkalmazta mind a hétköznapi pathológiai gyakorlatban, mind a tudományos kutatásban. Maga és munkatársai polarizációs optikai vizsgálatai révén úttörő és jórészt máig érvényes megállapítások születtek a szöveti finomszerkezeti viszonyok megismerése terén. Kiemelkednek ezek közül a sejtmagok, a biológiai határhártyák, valamint a normális és kóros kötőszöveti alkotórészekre vonatkozó eredmények. Makroszkópos szervkészítmények színes állapotban történő konzerválására teljesen új és praktikus eljárást dolgozott ki.

Karizmatikus ihletettséggű előadó volt, bármilyen közönség előtt állott is. Legmáradandóbb előadói sikerét mégis az egyetemi tanteremben és boncteremben aratta, igazi orvoslásra oktatva növendékeit.

A sikert és elismerést nem hajszolta, a munka eredménye és a hálás tanítványoktól érkező visszajelzések jelentették számára az igazi elismerést. Munkásságát 1975-ben az Állami Díj II. fokozatával honorálták. A nagymúltú Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina, Halle 1967-ben tagjává választotta. A Magyar Tudományos Akadémia már nyugdíjasként választotta 1982-ben levelező, majd öt évvel később rendes tagjának.

Tizenhat évet töltött nyugállományban, de nem tétlenül Pécsen. Itt fejeződött be végig aktív élete 1991. augusztus 29-én.

KÁDAS ISTVÁN

SZENTÁGOTHAJ JÁNOS

(1912–1994)

Szeptember 8-án elhunyt *Szentágotthai János* professzor, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, volt elnöke, számos hazai és nemzetközi elismerés tulajdonosa. Anatómus, neurohisztológus volt. Különösen kiemelkedtek a belső fülben lévő labirintus működésére, a neuroendokrin-szabályozásra, a kisagy szerkezetére és a neuronhálózatok működésére vonatkozó munkái.

Emlékezni szeretnék rá: kortársak voltunk, több testületben dolgoztunk együtt sok éven át a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Általános Orvostudományi Karán és a Tudományos Akadémián is. Ravatalánál egyik búcsúztatója *homo universale* jelzővel illette. Úgy vélem, sokan mondják el ezt róla a tudományok és a művészetek művelői közül. Ilyennek ismertük mi is. Előttem fekszik a Fizikai Szemle egykori száma (1989. 6. sz., 201. o.), amelyben *Szilárd Leó* emléktáblájánál elmondott avatóbeszéde olvasható. Nyilván nem csupán azért kérte fel *Marx György* éppen Szentágotthai Jánost e beszéd megtartására, mert Szentágotthai személyesen ismerte *Szilárd Leót*, hanem a felkérésben kifejezésre jutott a sokoldalúságban, az interdiszciplinaritásban, az eredetiségben megnyilvánuló szellemi rokonság is a két kiválóság között. Máskor is segített a Szemle szerkesztésében.

Itt kell elmondanom, amit sokan tanúsíthatnak, hogy Szentágothai János szívesen beszélgetett matematikusokkal, fizikusokkal: érdekelte a járás mechanikája épp úgy, mint a neuronhálózatok fizikai modelljei, vagy a véletlen szerepe az élet kialakulásában, kíváncsi és asszociációkra mindig kész fantáziáját épp úgy megragadta a kvantummechanika, mint az informatika. Munkatársai „kalandozó” érdeklődését nemcsak hagyta, de serkentette is.

Távozásával nemcsak a szűkebb tudományterülete, hanem az egyetemes emberi kultúra is szegényebb lett és mi is elveszítettünk egy nagyszerű tudományos partnert, egy mindenkor segítőkész nagy barátot. – Őszinte tisztelettel és nagyrabecsüléssel őrizzük emlékéit.

(Átvéve a *Fizikai Szemle* 1994/10. számának 409. oldaláról).

TARJÁN IMRE

BOZÓKY LÁSZLÓ

(1911–1995)

1996. január 12-én vettünk örök búcsút *Bozóky László* professzor úrtól, aki markáns egyénisége volt annak a rendkívül lényeges határterületi diszciplinának, amely a medicina és a fizika közt húzódik a sugárterápia területén.

Bozóky professzor úr 1911-ben Nagyváradon született ahol 6 évesen súlyos gyermekparalízisben betegedett meg, amelynek következményeit egész életében viselte. 8 évesen kellett családjának vele együtt menekülnie és az anyaországban hónapokon keresztül viselte a család a vagonlakók sorsát. Egyetemi tanulmányait 1930–35 között matematika-fizika tanári szakon a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. Egyetemi évei során a Budapesti Műszaki Egyetem fizikai tanszékén *Pogány Béla* mellett dolgozott, ahol is 1936-ban doktorátust szerzett.

Élete további részére döntő befolyással volt az 1936–37-es esztendő, amikor is ösztöndíjasként Berlinben dolgozott a későbbi Nobel-díjas *Otto Hahn* mellett. Kutatási témája – az ösztöndíjat adó Főváros és *dr. Johan Béla* államtitkár intencióinak megfelelően – a magfizika, illetve dozimetria volt. Az ösztöndíj célja volt, hogy az 1937-ben létesített Eötvös Lóránd Rádió és Röntgen Intézet számára olyan sugárfizikus képződjön ki, aki aktíve tudja támogatni az orvosok tevékenységét az sugárterápia során. 1952-ben az Intézet átalakult Országos Onkológiai Intézetté és a Bakács térről átköltözött a Kékgolyó utcába. Bozóky professzor úr természetesen az új intézetbe áttelepülve a Sugárfizikai Osztályt vezette és innen is vonult nyugalomba. Az Országos Onkológiai Intézetben vezetése alatt alakult meg az első önálló sugárfizikai osztály a sugárterápiás tevékenység támogatására. Dozimetriai tevékenysége nemcsak saját Intézetére, hanem az ország számos más sugárterápiás osztályára is kiterjedt. Klasszikus tudással és gyakorlattal rendelkezett a rádium alkalmazás területén. Új munkahelyén sem hagyta föl a Műegyetemen folyó tevékenységét és komoly része volt az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetének

létrehozásában. 1952–59 között az KFKI Radiológiai Osztályának vezetője volt. 1965-ben lett egyetemi tanár, 1973-ban az MTA tagja.

Hazánk nyomorúságos anyagi helyzete közepette lankadatlanul igyekezett olyan megoldásokat keresni, amelyekkel a magyar daganatos betegek gyógyítása körülményeinkhez képest elérhető módon elősegíthető. A szupervolt teleterápia területén nevéhez fűződik a Föld nehézségi erejét a biztonság érdekében kihasználó Gravicert kobaltágyú megalkotása. Ennek továbbfejlesztéseként kidolgozta a Gravicert elven működő mozgó besugárzó kobaltágyút is a Rotacertet. Hosszú éveken keresztül ezek a berendezések képezték a hazai szupervolt sugárterápia alapját.

Felismerve az üregi rádium majd kobaltgyöngy terápia súlyos sugárterhelését a személyzetre nézve, megalkotta az első hazai After Loading berendezést. Széles látókörét és a rokon területeken való jártasságát bizonyítja az Onkológiai Intézet számára konstruált egésztest számláló berendezésének megalkotása. Fáradhatatlan és szenvedélyes oktató volt. Felismerte annak a fontosságát, hogy a szakterületén dolgozó fizikusokat mérnököket össze kell fogni szakmai tudományos egyesületi keretbe. Alapító tagja a Magyar Biofizikai Társaságnak. Ő hozta létre a társaságon belül az orvos-fizikai szekciót. Ennek hosszú ideig elnöke volt és munkájában az elnöki mandátum lejártá után is rendkívüli aktivitással vett részt. A megfelelő nemzetközi szervezetekkel az IOMP-vel, később az EFOMP-al is, sugárvédelmi téren az IRPA-val rendkívül szoros kapcsolatot tartott és ezekben a szervezetekben hazánknak nagy elismerést vívott ki.

Amikor még nem volt széles körben lehetőség a helyi számítógépes dózistervezésre, erőfeszítéseinek fontos eredménye volt egy központi számítógépes dózistervezési program meghonosítása nemzetközi segítséggel, amely a maga korában itthon hézagpótló eredmény volt.

Tudományos munkásságát több mint 200 dolgozat, 20 könyv, illetve könyvrészlet és 10 szabadalom fémjelzi. Jó pedagógus lévén figyelemre méltóak ismeretterjesztő munkái, tanfolyami jegyzetei. Bozóky professzor úr mint ember is nagyon vonzó egyéniség volt. Nagyon szerette a természetet, különösen a növényvilágot. Szeretettel méltó egyéniség volt, aki nem állott a tekintélyelv alapján és bármikor szívesen meghallgatta a nálánál fiatalabb kollégái véleményét is. Szenvedélyesen küzdött az igazságtalanságok ellen, szenvedélyesen védte a sugárzással foglalkozók egészségét, harcolt a szabványalkotásban a sugárvédelem szempontjainak érvényesüléséért. Pedagógia érzékét bizonyítja, hogy nemcsak szakorvosok-orvosok továbbképzésében tudott újat mondani, hanem le tudott szállani az asszisztencia igény szintjére is és számukra ugyanolyan didaktikusan tudta szakterületét ismertetni.

Bozóky professzor úr halálával 1995. december 13-án a sugárfizika nagy klasszikusa távozott körünkből, aki iskolát teremtő egyéniség volt. A mai sugárfizikus generáció tulajdonképpen közvetlenül vagy közvetve tanító mesterét veszítette el benne, akinek szelleme azonban írásaiban és emlékünkből továbbra is köztünk marad.

VITTAY PÁL

FALUDI GYÖRGY

(1940–1995)

Faludi György 1940-ben Budapesten született, és ahogy Ő írta, Veszprémet az egyetemi felvételi vizsga előtt csak a térképről ismerte. Tanulmányai alatt mind az egyetemet, mind a várost megszerette és egész életét idekötötte.

Diplomamunkáját a Radiokémia Tanszéken készítette, majd gyakornokként dolgozott itt 1967-ben doktorált, ebben az évben nevezték ki adjunktussá. A tanszéken több területen (szénfeldolgozás, timföld-alumíniumipar, szennyvíztisztítás stb.) dolgozott. Az 1986-os csernobili baleset után jelentős részt vállalt a kijelölt területek szennyezettségének felmérésben. Ezek után egy komplett sugárszennyezettség felmérésére alkalmas laboratórium kialakításán fáradozott. 1992-től a Radioökológiai Tisztaságért Társadalmi Szervezet ügyvezető elnöke volt. Időt és fáradságot nem kímélve társadalmi munkában végezte a lakosság természetes eredetű sugárterhelésének felmérését. Részt vett a Mecseki Uránbánya és a dunántúli szénbányák salakja által okozott környezetszennyezés, és az ebből származó lakossági sugárterhelés feltérképezésében. Azon a február 3.-i hajnalon is egy tatabányai iskolába igyekezett, hogy megállapítsa valóban jelentős sugárterhelést jelent-e a tanulókra az ott beépített salak. Egy tragikus baleset azonban megakadályozta mindezt, a helyszínen vesztette életét. 54 éves volt.

Kedves Gyuri!

A fenti tények nem tükrözik azt a higgadtságot, bölcsességet és emberséget ami belőled áradt. Az egyetemi hallgatók és munkatársaid problémáit is mindig segítéssel megoldani. Ahogy Te írtad: „Az egyetemi oktatómunkámat igyekszem lelkiismeretesen végezni, hogy milyen eredménnyel, az majd csak generációk múlva – vagy talán soha sem – derül ki.”

Halálhíredre még az itt végzett külföldi hallgatók közül is többen eljöttek végső búcsút venni. Hiányodat családod után mi, munkatársaid érezzük legjobban.

Íróasztalodon azóta is mindig ott áll a virág.

SOMLAI JÁNOS

NAGY JÁNOS

(1921–1995)

Nagy vesztés érte a Társaságot, az Agro- és Élelmiszerfizikai Szekciót. A Szekció egyik megalapítója, hosszú ideig elnöke, majd tiszteletbeli elnöke *dr. Nagy János* nyugalmazott egyetemi tanár 1995. május 22-én elhunyt. Halálát nem betegség, hanem – szabályosan közlekedve a gyalogátkelőhelyen – egy felelőtlenül száguldó autó okozta.

Nagy János 1921-ben Debrecenben született, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) matematika-fizika szakos középiskolai tanári diplomát szerezve került a Kísérleti Fizikai Intézetbe *Szalay Sándor* akadémikus munkatársaként, ahol végigjárta a ranglétrát a tanársegéd-től az igazgatóhelyetteséig. Kiemelkedő kísérletező képességgel rendelkezve eredményeivel hozzájárult a hazai magfizikai és atomfizikai alap kutatásokhoz és oktatta a fizikus hallgatókat. A KLTE-n eltöltött évek alatt (1946–1971-ig) kísérleti magfizika, nukleáris elektronika és gyorsítók ionforrása témakörökből 30 tudományos cikke jelent meg és „Vizsgálatok a Penning-típusú hidegkatódos ionforrásra vonatkozóan” című disszertációja alapján szerezte meg a kandidátusi fokozatot.

1971-ben kinevezték a Debreceni Agrártudományi Egyetem (DATE) Matematika-Fizika Tanszékére tanszékvezető egyetemi tanárnak. Önként vállalta ezt az új kihívást és gazdag, eredményes oktatói és kutatói tapasztalatok birtokában kezdett hozzá az agrár szakemberek fizika oktatásához (ahol a fizikát akkor még mostoha gyermeknek tekintették!). Tudta, hogy eredményes oktatást csak akkor végezhet az agrár területen, ha megteremtí a kutatási hátteret is. Nagy energiával fogott hozzá, hogy alkalmazza a mezőgazdasági kutatásoknál a fizika, a magfizika eredményeit, módszereit. A DATE-n szívós munkával megteremtette a kutatás feltételeit, többek között a radiostimuláció, nyomjelzés,

növény- és környezetvédelem, valamint vetőmagstimuláció témákban. E területen 50 tudományos cikket és az oktatással kapcsolatban 7 egyetemi jegyzetet írt.

Szerette a fiatalokat, így a hallgatókat aktívan bevonta a kutató munkába. Ezt jelzi, hogy számos diákköri munkának, szakdolgozatnak és egyetemi doktori disszertációnak volt témavezetője.

Nagy János 1991-ben ment nyugdíjba, de nem szakadt el a tudományos élettől, talán még rendszeresebben vett részt a Társaság munkájában és rendezvényein.

A DATE-re kerülve felismerte, hogy az agrártudományban milyen fontos szerep vár a fizikára, a fizikai módszerekre, azaz azt, hogy szükséges, az agrofizika külön diszciplínaként jelenjen meg. Az 1980-as évek elején egyik fő szervezője volt a Debreceni Akadémiai Bizottság keretében megalakult Agrofizikai Munkabizottságnak. E bizottság nem csak regionális feladatokat látott el, hanem igyekezett jól szervezett rendezvényeivel, tudományos üléseivel összefogni a hazai agro- és élelmiszerfizikával foglalkozó szakembereket. Sikerral!

Meg kell említeni, hogy az MBFT-nek is fontos szerepe volt és van a hazai agro- és élelmiszerfizika létében. Ugyanis 1985-ben az MBFT debreceni Vándorgyűlésén *Tigyi József* akadémikus, Nagy János és e nekrológ írójának beszélgetése közben merült fel annak a gondolata, hogy alakuljon egy új Szekció. A gondolatot tett követte és *Tigyi* akadémikus javaslatára és támogatásával 1987-ben megalakult az Agro- és Élelmiszerfizikai Szekció, amelynek első elnöke Nagy János professzor lett. Számomra megadott az a szerencse, hogy a Szekció megalakulásától kezdve együtt dolgozhattam Nagy Jánossal.

Kedves János! Szerény, szimpatikus egyéniségéd, a jó barát, munkatárs, érdeklődő kérdéseid hiányozni fognak. Tudomásul kell venni a megváltoztathatatlant, de emlékedet tisztelettel és kegyelettel megőrizzük.

KISPÉTER JÓZSEF

NIEDETZKY ANTAL

(1933–1996)

Súlyos betegségben a közelmúltban elhunyt *Niedetzky Antal* egyetemi tanár, a Pécsi Orvostudományi Egyetem Biofizikai Intézetének igazgatóhelyettese, Társaságunk főtítkárhelyettese.

Szülvárosában, Székesfehérvárott elvégzett iskolái után 1952-ben kezdte meg orvosi tanulmányait Pécssett, s másodéves korától haláláig eltéphetetlen szálak fűzték a POTE Biofizikai Intézetéhez, élete egyetlen munkahelyéhez. Az intézet 1954-ben – az országban elsőként – induló biológiai célú izotóplaboratóriumában kezdte meg tudományos munkásságát, s szerzett később kandidátusi fokozatot. Itt lett egyetemi tanár 1978-ban.

Kiemelkedően tevékeny volt a tudományos közéletben. Résztvett már a Magyar Biofizikai Társaság létrejöttét előkészítő munkálataiban is, alapító tagja lett Társaságunknak, ugyanitt 1972-től az elnökségi tagja, majd 1990-től főtítkárhelyettes. Több pécsi biofizikus összejövetel gondos szervezőjeként is ismerték, szerették a tagtársak. Ernst professzor sokra becsülte precízségét, munkabírását, lelkismeretességét. Mellette látta el 20 évig folyamatosan a MTA Biofizikai Bizottságának titkári teendőit. Hosszú ideig dolgozott a MTA Tudományos Minősítő Bizottságának Biológiai Szakbizottságában, s tagja volt több tudományos társaságnak (Európai Sugárbiológiai Társaság, Magyar Biológiai, Élettani, Onkológiai, Nukleáris Orvostudományi, Neumann János Számítógéptudományi Társaság). Pontosan és nagy hozzáértéssel végezte az *Acta Biochimica et Biophysica Hungarica* megjelent 24 kötetének s számos más kiadványnak technikai szerkesztését.

Mindig nyitott, segítőkész barátja volt intézetünk valamennyi munkatársának, dolgozójának. Bárki bármikor bizalommal fordulhatott Hozzá gondoljaival, s bizony sokszor

vissza is éltünk türelmével, tolarenciájával. Elsőéves orvostanhallgatók generációi őrzik könnyen érthető-jegyzetelhető, logikusan felépített előadásainak és türelmes, segítőkész vizsgáztatásának emlékét. Aktív és széles körűen ismert volt az egyetemi közéletben is. Vezette a Sugárvédelmi Csoportot, izotóptanfolyamokat szervezett, oktatott a pécsi Egészségügyi Főiskolán. Hosszú ideig titkára volt az elméleti intézetek pártalapszervezetének s haláláig elnöke a Szakszervezeti Bizottságnak. Munkáját mindenhol kiegyensúlyozott humánus jellemezte és közmegebecsülés övezte. Több kitüntetést is kapott: Oktatásügy Kiváló Dolgozója, Munka Érdemrend Ezüst Fokozata, Pro Universitate Emlékérem, Kiváló Munkáért stb.

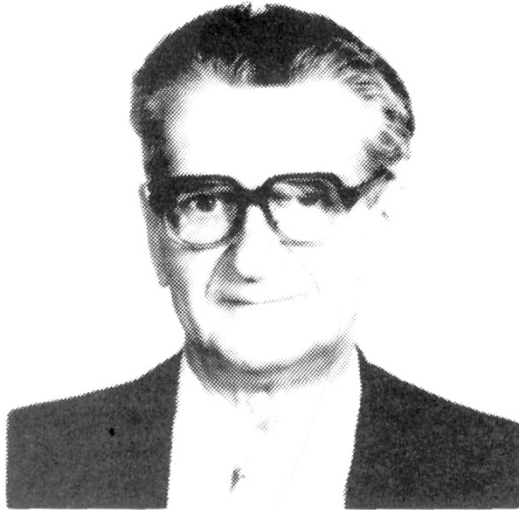
Sokat dohányzott, s bár küzdött ellene, erről még akkor is nehezen tudott lemondani, mikor 1994 nyarán váratlanul kiderült, tüdejét megtámadta korunk betegsége. Kezdetből tudatában volt betegsége súlyosságának, s sejtette, hogy a műtét és az ismétlődő sugárkezelések ellenére az orvostudomány lehetőségei az Ő esetében is korlátozottak lesznek. Egyre nehezebben viselhető és leplezhető panaszai ellenére rendszeresen dolgozott, 1996. január 22-én még vizsgáztatott, majd rosszabbodó egészségi állapota néhány naposra tervezett pihenésre kényszerítette, amelyről már hiába vártuk vissza. Április 24-én otthonában elhunyt, s május 10-én családja, fiai, unokái, tisztelői és munkatársai mellett a Magyar Biofizikai Társaság képviselője is elhelyezte koszorúját sírjára. Ahogy egyetemünk rektora fogalmazott búcsúbeszédében: nagyon sokan voltunk ott temetésén, de százszor annyian is ott lettek volna, ha ezzel segíthették volna életét megmenteni!

Sokan és sokáig fogunk szeretettel és köszönettel emlékezni Rá!

KUTAS LÁSZLÓ

PREDMERSZKY TIBOR

(1919–1997)

Tevékeny életének 78. évében, 1997. február 10-én váratlanul és örökre eltávozott körünkből *Predmerszky Tibor*, a Társaság Elnökségének tagja, az orvostudományok doktora.

Az első világháború végének forrongó napjaiban, 1919. április 17-én született. A Fasori Evangélikus Gimnáziumban – ezt mindig külön büszkeséggel említette – végzett középiskolai tanulmányok után a Budapesti Orvostudományi Egyetemre került, s már komoly kutató múltja volt, amikor – az újabb háború derekán – 1943-ban ugyanitt általános orvosi diplomát szerzett.

Ezt követően az Országos Munkaegészségügyi Intézet tudományos munkatársa, majd osztályvezetője lett, ahol a munkahelyi sugáregészségügy megszervezéséhez számára az aktuális lökést egy, a műszergyárban fellépő, a különféle számlapok rádiumos világító festékekkel való festéséből eredő rádióaktív szennyeződés adta. Ennek felszámolására, a kiterjedt szennyeződés felmérésére, a dekontaminálás megszervezésére és irányítására, az érintett személyek orvosi vizsgálatának lebonyolítására, valamint – az Országos Onkológiai Intézet Fizikai Osztályának bevonásával – az inkorporáció detektálásának megszervezésére az Intézetben belül Sugárfizikai Csoportot hozott létre, amely 1957. január 1-jén Sugáregészségügyi Osztálynak alakult. Elhelyezésük kezdetben az OKI-ban volt. Az osztály feladata a gyakorlati sugárvédelmi ellenőrzések országos szervezése-elvégzése volt az akkori KÖJÁL keretében, valamint további Sugáregészségügyi Csoportok létrehozása és szakmai irányítása. Ők végezték a sugárveszélyes helyeken dolgozók orvosi szűrését Budapesten és szervezték azt az ország egész területén.

Az illetékes minisztérium 1963. január 1-jén átszervezte az akkori Központi Sugárbiológiai Kutató Intézetet, s Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugár-

egészségügyi Kutató Intézet néven hozzá csatolta az OMI Sugáregészségügyi Osztályát és az ORSI Fizikai Osztályát is. Ezzel a korábban elsősorban csak sugárbiológiai kutatókat végző intézet feladata a fentebb vázolt gyakorlati tevékenységekkel bővült, amit az új, itt is megszervezett Sugáregészségügyi Osztály Predmerszky Tibor vezetésével látott el. Ezt követően húsz éven át az Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet (OSSKI) osztályvezetője, rövidesen főigazgató-helyettes, majd nyugdíjba vonulása után az OSSKI és az Országos Közegészségügyi Intézet tudományos szaktanácsadója volt. Emellett 1980-tól az Országos Munkavédelmi Képző- és Továbbképző Intézetben a Munkaegészségtan Tanszéket is vezette.

Tudományos pályája is felfelé ívelt, 1961-ben lett az orvostudományok kandidátusa, majd 1981-ben az orvostudományok doktora akadémiai fokozatot szerezte meg „Populációs szintű egészségügyi kockázat megítélésének modellje, különös tekintettel az ionizáló sugárzás hatásának értékelésére” című disszertációjának megvédésével.

Alkotó életét a magyar egészségügynek szentelte. Jelentős részét az OSSKI-ban töltötte el, ahol tudományos kutatómunkája a különféle sugárzások biológiai hatásának megismerésére irányult. Itt a „hagyományos” rádióaktív, az ún. ionizáló-sugárzások vizsgálata mellett felkarolta a nem-ionizáló sugárzások 1970-es évek közepén induló hazai kutatását is. Őt elsősorban a sugárvédelem-sugáregészségügy, a közegészségügy foglalkoztatta. Életének utolsó évtizedeiben az egészségügyi kockázat kérdéskörét kutatta, e témakörből készítette a már az előbbieken említett nagydoktori értekezését is. Szakmai irodalmi tevékenysége több mint 120 tudományos közlemény (magyar, német és angol nyelven). Ezen kívül számos könyvfejezetet és jegyzetet írt, speciálkollégiumot vezetett pl. a Pécsi Orvostudományi Egyetemen is. Német, osztrák és magyar társszerzőivel egy háromkötetes (több száz oldalas) tanulmányt is készített, amely német nyelvterületen négy kiadásban is megjelent.

Lelkiismeretesen kivette részét a tudományos közéletből is: hat hazai és két nemzetközi tudományos egyesület tagja volt, ezek közül többnek éveken át vezetőségi, elnökségi tagja is. Alapító tagja lett 1961-ben a Magyar Biofizikai Társaságnak, 1973. évi megalakulásától 1992-ig első elnöke e Társaság Sugárbiológiai Szekciójának és végig aktív tagja az Orvos-Fizikai Szekciónak, patrónusa, majd a kilencvenes években elnöke az Akupunktúrás Munkacsoportnak. Mint szekcióelnök már korábban rendszeresen részt vett az Elnökség munkájában, melynek az 1990. évi közgyűlés óta haláláig választott tagja is volt.

Érdeklődése multidiszciplináris volt: így például az Elektrotechnikai Egyesületben ő hozta létre a Biológiai Munkabizottságot, tagja volt a Magyar Meteorológiai Társaságnak, s 1989-től haláláig szerkesztőbizottsági tagja a „Népegészségügy” folyóiratnak.

Nagyon szerette a fiatalokat, a szorgalmasoknak és tehetségeseknek sok időt szentelt. Gazdag élettapasztalatából eredő tanácsaival bátorította és segítette őket. Talán ezért is lett már nagyon korán számukra Tanár Úr, és az is maradt haláláig.

Sokirányú tevékenységét jól kifejezte választott mottója: „Minden dolog mértéke az ember!”

SZABÓ D. LÁSZLÓ

SZALAY LÁSZLÓ

(1920–1997)

Türelemmel viselt hosszú betegség után 1997. március 19-én elhunyt *Szalay László*, a József Attila Tudományegyetem Biofizikai Tanszékének emeritusz professzora, a hazai molekuláris lumineszcencia és biofizika kutatások úttörője. Halálával nemcsak a kiváló tudóst, a mindig megértő, segítőkész és egész lényéből optimizmust sugárzó mestert és kollégát veszítettük el, hanem a tudományszervező egyéniséget is, aki meghatározó szerepet játszott a biofizika hazai intézményes megalapításában és szellemi arculatának kialakításában. A József Attila Tudományegyetemen 1966-ban hazánkban először vezette be a tudományegyetemi biofizika oktatást. 1969-ben létrehozta és 1990-ben történt nyugdíjazásáig vezette a JATE Biofizikai Tanszékét. 1971-ben alapítója és két éven át megbízott igazgatója volt a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Központja Biofizikai Intézetének. Alapító tagja volt az Európai Fotobiológiai Társaságnak.

1920. december 19-én született Budapesten, gyermekkorát Kakucson, egy kis, főváros környéki faluban töltötte. A középiskolát Kunszentmiklóson végezte el, majd 1940-ben a szegedi egyetem matematika-fizika tanári szakára iratkozott be. Tehetsége és szorgalma nemcsak az egzakt tudományok művelésében nyilvánult meg, hanem felfigyeltek kiváló nyelvkészségére és széles körű irodalmi olvasottságára. Az Eötvös Kollégium diákjaként továbbfejlesztette ezirányú képességeit. Nagy szakmai elismerést jelentett számára, hogy *Fröhlich Pál* akadémikus már harmadéves korától demonstrátorként foglalkoztatta az egyetem Kísérleti Fizikai Intézetében, és így igazán fiatalon kapcsolódhatott be a zselatinba ágyazott festékfoszforok spektrális tulajdonságainak és azok hőmérsékletfüggésének tanulmányozásába. Hamarosan vizsgálatának előterébe a molekuláris lumineszcencia egyik alapkérdése, a valódi lumineszcencia-jellemzők meghatározása került.

Tudományos pályája meredeken emelkedett: 1947-ben summa cum laude minősítéssel doktorált fizikából, 1951-ben a fizika tudományok kandidátusa, majd 1964-ben akadémiai doktor lett. Az új gondolatok, tudományos áramlatok befogadására mindig nyitott volt, így a szegedi molekuláris lumineszcencia iskola néhány fiatal követőjének már a 60-as évek közepétől új, a fotobiológiai alkalmazások felé mutató irányt tudott adni. 1969-ben megalapította, és 21 éven át nyugdíjbavonulásáig vezette a JATE-n a Biofizikai Tanszékét. Tevékenyen részt vett a Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézete kutatási profiljának kialakításában, és sok olyan foto-, ideg- és membránbiofizikai vizsgálat elindítását kezdeményezte, amelyek hozzájárultak az SZBK nemzetközi elismertségének megalapozásához.

Kutatói és oktatói munkája tudománytörténeti értékű. Aktívan hozzájárult a Fröhlich és Budó akadémikusok által létrehozott hazai molekuláris lumineszcencia iskola kiteljesítéséhez, a hazai fotobiofizikai kutatások megalapozásához. Olyan spektroszkópiai eljárások kifejlesztésében vett részt, melyek lehetővé tették a tiszta (szekundér és magasabb rendű hatásoktól mentes) lumineszcencia jellemzők, közülük is elsősorban a fluoreszcencia polarizáció fokának (antizotrópiájának) kísérleti meghatározását. A festékoldatokban közvetlenül mérhető jellemzőket ugyanis korrigálni kell a reabszorpcióból és másodlagos (esetlegesen többszörös) újragerjesztésből származó effektusokra, hogy meghatározhassuk a festékmolekulákra közvetlenül jellemző mennyiségeket. Ezek a vizsgálati módszerek adták meg az alapját a ténylegesen mért lumineszcencia jellemzők értelmezésének, amelyek így diagnosztikus értékűekké válhattak más típusú, de a lumineszcencia jellemzőkre ható folyamatok tanulmányozásában. Nemzetközi jelentőségű eredményeket ért el az elektrongerjesztési energia molekulák közti átadásának elméleti és kísérleti vizsgálatában, és a módszerré fejlesztett eljárások biofizikai és fotobiológiai alkalmazása területén.

Kiemelkedő jelentőségűek az oldalbeli- és intakt fehérjékben előforduló fluoreszkáló aminosavak egzakt spektrális tulajdonságaira vonatkozó kutatási eredményei. Ezek útmutatást adnak a kis hatásfokú és többnyire zavaró effektusokkal átlapolt fluoreszcencia jellemzőinek egzakt mérésére, és belőlük a fehérje szerkezetére és működésére vonatkozó következtetések levonására. Ezek a módszerek különösen azoknak a kutatóknak adnak nagy segítséget, akik nem a spektroszkópia, hanem a biológia vagy a kémia felől közelítenek a fehérjék biofizikai-biokémiai problémáinak megoldásához.

Nemzetközi elismerést kiváltó eredményeket ért el a fotoszintézis primér folyamatainak vizsgálatában is. A festékmolekulák közötti rezonanciás energiaátadás korábban részletesen kimunkált törvényszerűségeit használta fel a fénybegyűjtő (antenna) pigmentek közötti energiavándorlás leírására. A fotoszintézis reakciócentrumai, ahol a fény szabadenergiája kémiai energiává alakul, a teljes fénybegyűjtő hatáskeresztmetszet századrészét teszi csak ki. Ismert azonban, hogy irányított (segédpigmenteken át megvalósuló) vándorlás útján is eljuthat a reakciócentrumhoz a gerjesztési energia, és így fotokémiailag hasznosulhat. Az elektrongerjesztési energiának az antennarendszeren belüli ilyen vándorlása a fotoszintetikus fényhasznosítás szempontjából alapvető jelentőségű. Meggyőzően bizonyította, hogy *in vivo* körülmények között is dominál az oldatokban jól megfigyelhető nagyon gyenge (Förster-típusú) kölcsönhatás, de ki tudott mutatni olyan pigmentkapcsolatokat is, amelyeket szorosabb (gyenge, illetve erős) csatolás jellemezett. Ezeket az eseteket a Förster-elmélettől eltérő formalizmus és ezzel együttjáróan eltérő távolság- és irányfüggés jellemezte. Micelláris modellrendszerekben igen alapos fizikai-kémiai vizs-

gálatokat végzett az energiavándorlást és a fotoszintetikus pigmentek spektrális állapotát befolyásoló tényezőkről. Megállapításai alapvetőek az in vivo állapotok megértéséhez.

A kutatás és az oktatás optimális egységét sikerült kialakítani a Biofizika Tanszék élén. Biológus- és orvostanhallgatóknak adott elő nagyon élvezetes formában biofizikát, és számos egyetemi jegyzetet jelentetett meg. A *Damjanovich Sándorral* közösen szerkesztett „Lumineszcencia a biológiában és az orvostudományban” című műve alapkutató munkának számít a területen, a *Ringler András*sal közösen írt névű díjas „Biofizika” tankönyve a természettudományi karok hallgatói számára nyújt segítséget a vizsgákra való felkészüléshez.

Az elért eredményei és az egyetemen betöltött magas köztestületi pozíciói ellenére (mai szemmel nézve viszonylag) későn jutott először külföldi tanulmányúthoz. Már a biofizika professzora volt, amikor 45 éves korában elfogadott egy 1 évre szóló Ford ösztöndíjat az egyesült államokbeli Illinois Egyetemre, amelyet azután számos egyéb tanulmány és előadót követett az Egyesült Államoktól Németországon és Egyiptomon át Indiáig. Széles körű kapcsolatokat épített ki, és ápolta a világ vezető fotobiológiai laboratóriumaival. Az Európai Fotobiológiai Társaság végrehajtó bizottságában végzett munkájáért társasági érdemrenddel tüntették ki 1989-ben. 1995-ben kapta meg a József Attila emlékérmét, amely az egyetemünk által adható legmagasabb kitüntetés.

Lehetetlen egy ilyen nekrológot anélkül befejezni, hogy ne emlékeztessen az őt személyesen ismerőket, illetve, ne hívjam fel az eredményeit csak könyvből ismerők figyelmét Szalay professzor megnyerő személyiségére. Dinamizmus, önzetlenség és emberség jellemezte a több mint fél évszázados oktatói és kutatói életútját. Előadásait, a vele folytatott beszélgetéseket áthatotta a mindenkit magával ragadó lendülete. Különösen nagyra értékeltük azt a saját érdektől mentes, sokoldalú támogatást, amelyben fiatalabb kollégáit részesítette. Bölcsesség és tapintat vezérelte az emberi kapcsolatok kialakításában. Mindenkit vele egyenrangú félnek tekintett, a vitákban soha sem használt tekintélyérveket. A legkényesebb helyzetekben is sikerült neki a feloldást adó hangot megtalálni. Optimizmusa, derűje és az ebből fakadó összetartó ereje legendává vált.

Elvesztése fájdalommal tölt el bennünket, akik tanítványai, munkatársai és barátai voltunk. Meleg emberi egyéniségét soha sem fogjuk elfelejteni, példamutató tudósi és tanári emlékét kegyelettel megőrizzük.

MARÓTI PÉTER

GIULIO MILAZZO PROFESSZOR EMLÉKÉRE

1993. január 5-én elhunyt *Giulio Milazzo* professzor, a Római Egyetem nyugalmazott tanára. Milazzo professzor különleges érdemeket szerzett a nemzetközi szintű Bioelectrochemical Society (BES) megszervezésével, amelynek hosszú időn át elnöke, lelkes motorja volt. A társaság keretei között több könyvet szerkesztett és írt a bioelektrokémiáról, több iskolát szervezett Erice-ben. Létrehozta a két évenként rendszeresen megrendezett BES szimpóziumokat, amelyeken 150–200 kolléga szokott résztvenni. Talán egyik legfontosabb eredménye az volt, hogy kiadta a *Bioelectrochemistry and Bioenergetics* című tudományos folyóiratot. Feltétlenül meg kell említenünk a Galvani-díjat is, amelyet a szimpóziumok alkalmából egy-egy fiatal kutató nyert el.

Munkálkodása során rendkívüli energiával igyekezett a BES tevékenységét egyre szélesebb körben nemzetközivé tenni. Így jutott el Magyarországra is. Többször meglátogatott bennünket, biztatására a Magyar Biofizikai Társaságban megalakítottuk a bioelektrokémiai szakcsoportot. 1987-ben Szegeden rendeztük a BES szimpóziumot, melynek sikerére jellemző volt a népes USA-beli és – akkor még – Szovjetunióbeli részvétel.

Azt hiszem, méltó volt arra, hogy munkája és a magyar biofizikusokkal kialakított szoros kapcsolatai elismeréseképpen Társulatunk tiszteleti tagjává választotta 1988-ban.

Amikor ebben a megemlékezésben szomorú szívvel búcsút mondunk Milazzo professzornak, akkor úgy emlékezünk reá, mint aki nagyon sokat segített a magyar kutatóknak eredményeik terjesztésében, fiatal kollégák bevezetésében a nemzetközi körökbe. Nyugodjék békében.

KESZTHELYI LAJOS

LEV PETROVICS KAJUSIN EMLÉKÉRE

(1922–1995)

Negyedszázada már, hogy egy, a biofizika iránt elkötelezett, az egykori Szovjetunió legnagyobb akadémiai biofizikai intézetében, Puscsinóban akkor igazgatóhelyettesként dolgozó tudós, *Lev Petrovics Kajusin* egyik kezdeményezőjévé, majd később a Koordinációs Központ vezetőjeként aktív szervezőjévé vált az e régió sok országának szakembereit összehozó KGST Biofizikai Együttműködésnek. Halálhíre sokakat megdöbbentett, hiszen Oroszország határain túl is számos személyes ismerőse, kollégája, barátja volt.

Lev Petrovics Kajusin energikus szervezője volt a kutatók közötti szakmai kapcsolatoknak, nemzetközi szervezetekben és tudományos fórumokon, kongresszuson egyaránt.

Egyénisége, probléma-megoldó készsége, ismertsége és nemzetközi tudományos kapcsolatrendszere sokban elősegítette fiatal kutatók pályakezdését. Egyengette a biofizikusok felnövő, ma aktívan dolgozó generációjának szakmai útját.

Sokan fáradhatatlan, nagy munkabírású emberként ismerik. Tudományszervező tevékenysége során nagy súlyt fektetett a tudományos továbbképzésre, az új szakmai kapcsolatok folyamatos alakítására. Igyekezett támogatni a közös kutatások feltételrendszerének megteremtését. Az aktuális nemzetközi tudományos trendeket követve, a szakmai prognózisok készítését jelentős feladatnak tartotta, igyekezett a reális projektek megvalósítását elősegíteni.

Azok közé a biofizikusok közé tartozott, akiknek életművét nemcsak egyéni szakmai eredmények fémjelzik, hanem integráló tevékenysége is, amellyel jó hatásfokkal tudta érvényre juttatni a térségünkben folyó biofizikai kutatások nemzetközi elismerését.

Aligha van biofizikus kutató Mexikóvárostól Kyotoig, aki nevét ne ismerné, hiszen a IUPAB, a Nemzetközi Biofizikai Unió aktív tisztségviselőjeként az elmúlt negyedszázadban több nemzetközi biofizikai kongresszus szervezésében vett részt. Különösen jelentős szerepe volt az IUPAB 1972. évi Nemzetközi Biofizikai Kongresszusának megszervezésében, amelyet Moszkvában tartottak. Hozzájárult ahhoz, hogy ezeken a szakmai fórumokon országainkból minél több kutató bemutathassa eredményeit.

Sokan tapasztalhatták szakmai segítőkészségét, amely emberi közvetlenséggel, barátsággal párosult.

Halálával nagy veszteség érte a biofizikusok közösségét; elismert szakmai és tudományszervező, tudománydiplomáciai tevékenységével azonban örökre beírta nevét a biofizika történetébe.

BANCZEROWSKI JANUSZNÉ

ELHUNYT BERNARD PULLMAN PROFESSZOR

(1919–1996)

Bernard Pullman professzor a francia és a nemzetközi biofizika, a molekuláris és a kvantumbiofizika intellektuális óriása, 1996 júniusában elhunyt.

Kémiai tanulmányait a Sorbonon kezdte 1938-ban. A háborúban önkéntes mérnök-tisztként támogatta a Londonban működő szabad francia kormányt, szolgált Afrikában és a Közel-Keleten egyaránt. Tudományos munkáját a Curie Alapítványnál kezdi meg, 1954-től Assistant Professor, 1958-tól Associate Professor, 1962-ben lett Full Professor, s 1971–77-ig Professor Exceptional Class. A párizsi Dept. of Theoretical Biochemistry at the Institute de Biologie Physico-Chimique igazgatója, 1963-tól harminc éven át. 1996 júniusában érte a halál.

Kutatásainak eredményét 580 közleményén kívül feleségével, Alberte Pulmannal írt 6 könyve s az általa szerkesztett 43 kötet őrzi. Az 1963-ban Alberte Pulmannal együtt megjelentetett „Quantum Biochemistry” című könyvét – amely oroszul is megjelent – a kvantumbiológia tudományának bibliájaként tartják számon világszerte.

Munkáját megszámlálhatatlan kitüntetéssel, tiszteleti tagsággal stb. ismerte el a tudományos világ, 14 Akadémiának volt tagja. 1969-től dolgozott 15 éven át az IUPAB kötelékében, 1984–87 között annak elnökeként.

Humánus, közvetlen tudós volt, aki mindig segítette a fejlődő országok és az ún. keleti blokk országainak fiatal kutatóit. Az egész világon igen sokan élvezték folyamatos erkölcsi és anyagi támogatását.

A biofizikusok közössége mindig emlékezni fog kivételes életművére!

TIGYI JÓZSEF

PROFESSZOR J. C. KENDREW EMLÉKÉRE

(1917–1997)

Röviddel nyolcvanadik évének betöltése után 1997. augusztus 22-én elhunyt *Sir John Cowdery Kendrew* Nobel-díjas angol molekulárbiológus, az ICSU és az IUPAB egykori vezetője.

Oxfordban született (1917. 03. 24.), szülővárosában és a cambridge-i Trinity College-ban végezte kémiai tanulmányait. A háborús években az angol légügyi minisztériumban dolgozott, részt vett a radarmódszer kifejlesztésében. 1946-ban Cambridge-ben kapcsolódott be a biológiai jellegű kutatómunkába. Egy év múlva a Medical Research Council munkatársa, újabb hat év után átvette a molekuláris biológiai laboratórium vezetését, ahol főleg M. F. Pertz-cal közösen végezte kutatásait, a nehézfém atommal jelzett kristályos mioglobinszerkezetének számítógéppel támogatott röntgen diffrakciós analízisét. 1954–1968 között a Royal Institution Davy–Faraday Laboratóriumában tevékenykedik.

A mioglobinszekunder, majd terciér szerkezetét 1961-ben tisztázták, alapvető eredményeik alapján írták le később a mioglobinszerkezetének háromdimenziós struktúráját. 1962-ben Perutz-cal megosztva nyerte el a kémiai Nobel Díjat „a globuláris fehérjék szerkezetének tanulmányozásáért”.

A Royal Society 1965-ben választotta tagjai sorába. Az IUPAB negyedik elnöke (1971–1975), majd különböző tisztségekben 1974–1990 között az ICSU egyik vezetője volt, s hét évig igazgatója a heidelbergi Európai Molekulárbiológiai Laboratóriumnak. Több mint húsz éven át volt a J. of Molecular Biology főszerkesztője. Könyve, „Az élet fonala” 1968-ban magyarul is megjelent.

Számtalan tudományos társaság és akadémia mellett 1975-ben a Pécsi Orvostudományi Egyetem is honoris causa doktorává fogadta.

BELÁGYI JÓZSEF